

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

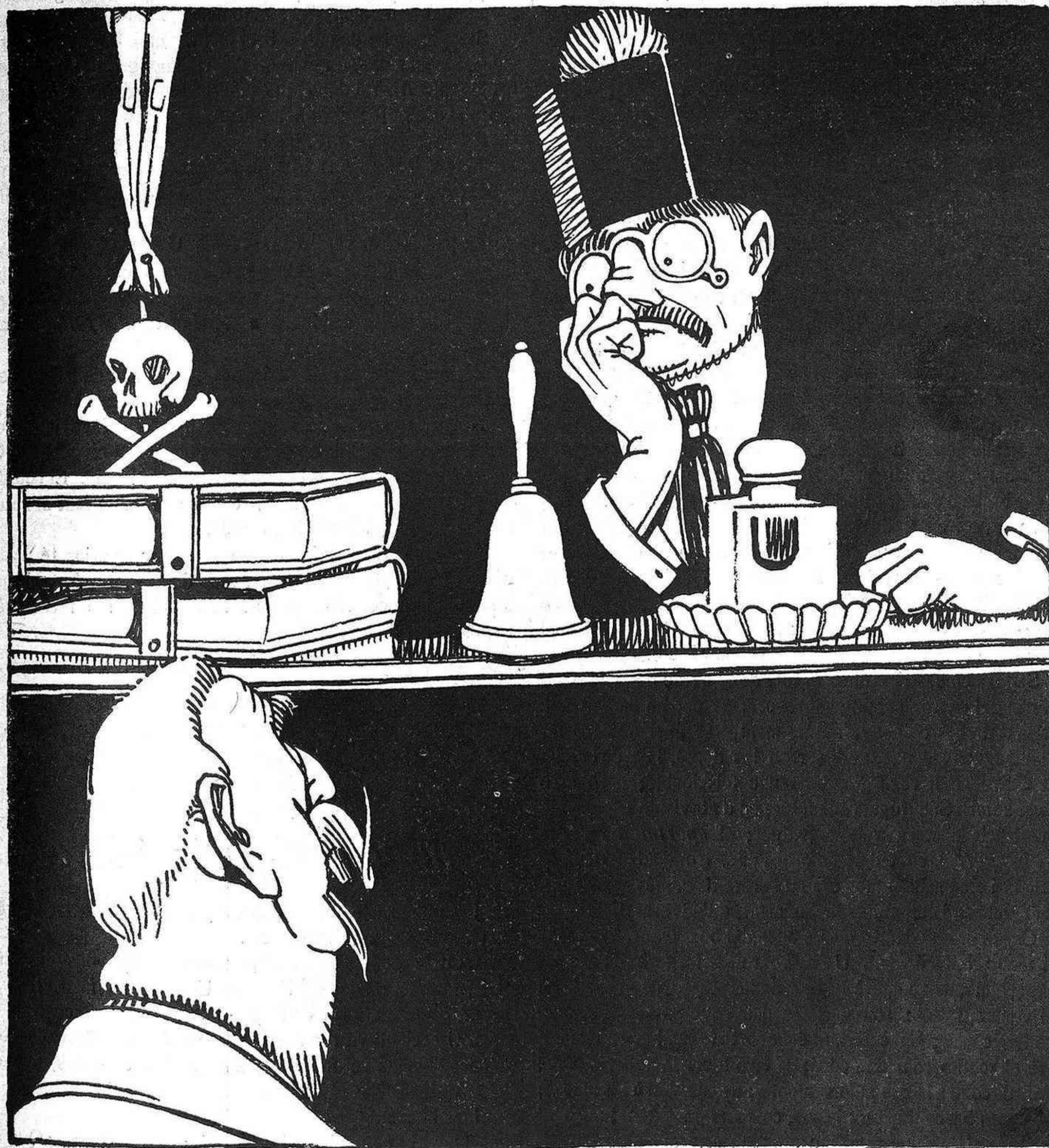
BARCELONA, 6 DE JUNY DE 1913

Núm. 1797 ——— Any XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ——— Atrassats: 20

PROCÉS SOROLLOS

—Què alega, el processat, en defença propia?

—Que no havia pas de cobrar la paga amb els braços creuats, desde que's perderen les colonies!

Pinyes d'estiu

OINCIDENT amb les primeres calors estivals, s'està celebrant en el «Club pugilístic de Barcelona» el campionat d'amateurs de boxeig.

Sembla que aquest exercici, destinat principalment a escalfar-se les orelles, seria més propi que's fomentés a l'hivern; però en totes les coses hi hà un punt que escapa a la penetració dels poc iniciats.

El fet és que's celebra ara, amb solemnitat i gran concurrència.

El joc de la morma és un joc que apassiona. Dos amics se col·loquen, quasi nuets, sobre l'encerat, davant d'un jutge que và en mànigues de camisa, arremangat de braços com un carnicer, i allí es plantofegen de valent.

El boxeig resulta ésser un exercici físic i moral; físic, perque cansa; moral, perque acostuma a l'home a rebre cops de puny sense enfadar-se. Amaneix a la bestia que tots portem a dintre i reglamenta l'ús de les armes naturals que Déu ens ha donat. És, doncs, un triomf de la civilització.

El barbre no podria resistir un cop de puny a soles, que no s'arborés d'una ira baixa i feréstega; el ciutadà en reb deu, vint, o trenta, davant d'un públic nombrós que atfa i aplaudeix al *propinant*, i l'altre's conforma, somriu i l'abraça a l'acabar el plantofeig. La satisfacció no'l priva d'eixir del *match* amb les galtes enceses, quasi butllofades, i alguna volta amb els narins sangnoses; mes l'admirador, que dins el vençut hi hà, transforma en gloria l'humil·liació.

Segons còm, emperò, en el fort de la batuca, el mal gènit natural del mascle sembla sobreposar-se per un instant—en l'instant de la trompada, naturalment,—al plaer de l'artista; li llampeguen els ulls, se li serren les dents, i es diria que per dintre se li recargola un reneq formidable; però això passa aviat. Són foguerades, un poc d'atavisme no ben esborrat dels nostres avis selvatges; el *sportman* recorda que fa *sport*, i, com més dolorosa és la trompada, com més l'atueix i com més el molesta en l'ordre físic, més se'n alegra i més venera i estima, espiritualment, a l'adversari.

Cal tenir en compte que'ls cops del boxeigador, com més art tenen, fan més mal. Un barroer us refregarà pel nas els seus guants, us aixugarà la suor de les galtes, us els passarà pel ventre, i prou: són caricies que revolten el seny, com una indecència; en canvi, si és un artista eminent, us aplanarà el «cutis» com una coca; us farà tocar la pellerina del ventrell contra la columna vertebral; us ensorrarà les illades; caureu en basca, madurs i tous, com una pèra lloca; però, al tornar en sí, la primera abraçada, el primer mot d'agraïment, ha d'ésser per al vostre dil·lecte aixafador.

¡Amb quanta satisfacció deu fer-se llit, pensant en l'hermós joc desenrotllat en aquella jornada, en la qual caiguereu per a no aixecar-vos en tres dies!

Vaja, amics meus, jo no trobo un altre *sport* que requereixi, com aquest, unes més belles qualitats de sang freda, de desapassionament i de cristiana conformació.

Tampoc ne trobo un altre de més útil, d'*aplicació més directa*. La veritat, tenir punys, i no saber servir-se'n, és ridícol. És tant ridícol com jugar al floret per a no desafiar-se mai, o tirar al blanc sobre una rodella de cartró per a tirar tort i amb tremolor sobre una persona.

El pugilista és un home que's defensa sense eines; que les desprecia, i que, per a despreciar-les, se resigna a un aprenentatge de plantofeig metòdic.

Si no arriba a pegar en tota la vida una bona trompada en serio, s'imposa, en canvi, la disciplina de rebre'n moltes, tot jogant. Això li dóna una superioritat filosòfica, evident, sobre'ls altres jogadors homicides.

El boxeig, malgrat tot, és ben noble. Si els medis no ho semblen gaire, els fins ho són. Ni ferro, ni acer, ni plom, ni substancies explosives li calen, per a donar a l'home medis de defensa.

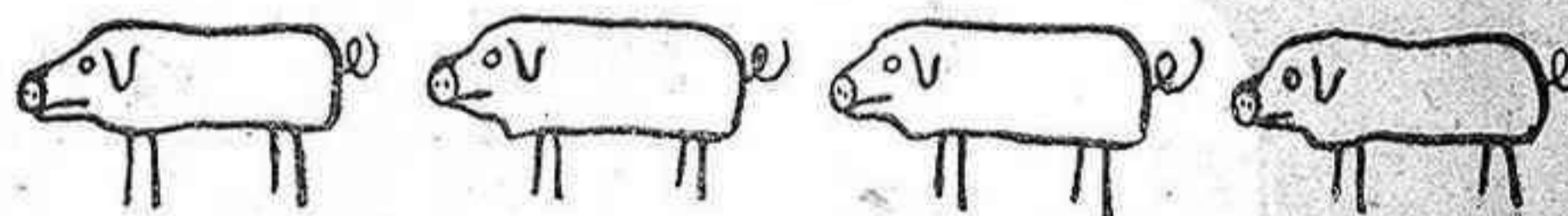
La justícia emmudeix davant d'ell. Una bala, que podríem dir-ne mal dirigida, en el llenguatge humà, pot dur a presidi; un cop de puny, que podríem dir-ne ben dirigit, en el llenguatge de l'art, condueix a un *judici de faltes*: cinc duros.

El bon jugador de boxeig pot graduar el delicte, i, per lo tant, el càstig.

Ningú ha assetjat en la seva propia pell l'efecte dels projectils o les puntes dels estocs; sols els que boxegen tenen, del mal que's proposen fer, una idea aproximada. El cop de puny, donat amb manoples de cuir, se sembla tant al natural, que... no pot semblar-s'hi més.

Per això el boxeigador, en la batuca seria, té molt guanyat, a condició de reposar cada dos minuts, de tenir qui li remulli la nuca, el venti amb la tovallola i li faci flairar essències.

P. BERTRANA

El *match* "Gacetilla"-Urrecha

Ja fa un grapat de dies que aquests dos il·lustres periodistes ens alegren l'existència.

L'Oteiza, que s'ha posat a mestre de minyons periodístic, va descobrir que en Frederic Urrecha havia escrit *hipnotitzar* sense atxe, i va fregar-li l'errada pels naços.

L'Urrecha li va retreure la relliscada del Salvador, bo donant la culpa del furt de la tal atxe als caixistes, avui en vaga.

I, ja hi som.

«Que si tu no sabs qui era el llicenciat Cabra». «Que de *Buscón* ne soc més que tu». «Que t'equivoques, fins al citar

PUGILISTES DE LA PREMSA

No creuen en processons,
pero, amb atxes a les mans,
fan el seu curs de raons
per' distreure als ciutadans.

els textos d'en Cavia, ofensius per a mi». «Que no escrius bé *exhonerar*».

I, així, demanin-ne.

Hi hà qui diu que'ls dos tenen raó.

Pot-ser sí; però nosaltres la donariem a l'Urrecha.

El tal Oteiza en fa massa; sobre tot, vivint en terra catalana.

Per exemple, jo, acostumat a escriure en català, diàriament, i amb l'habitut ja contraeta de les is llatines, me poso, per compromís, a fer un articlet, no un article, en castellà, i me n'escapa una.

Doncs, surt el *Maese Ciruela* i em diu burro.

Bueno. Jo, per endavant, li dic cursi i presumit.

No hi hà dret, per una lleugera equivocació, a molestar a qui ha sigut company i és una bona persona; sobre tot, sabent, com sabem tots, còm les gasten els companys de caixes.

A més hi hà una altra cosa, que no la sab en Lluís de Oteiza, i és que an ell també li han fet versets:

«Para molestar á Urrecha
escribe Oteiza á diario.
Guarde la gracia para el
Satiricón, semanario,
que así hará mejor papel».

UN ESCLAU D'EN LÓPEZ

Aigua i exercici

Preconitzava, desde una revista, un dels més afamats metges d'Alemanya que moltes malalties, més aviat morals que físiques, se curaven amb l'ús de miralls, on el malalt se contempla la cara que fa en els moments de més crisis, i en una altra revista de medecina es proclamava la lectura de certes obres per a curar determinades dolences.

Al meu entendre, tenen raó els propagandistes dels mirallets i dels llibres, i dic això perque he vist anèmics que s'han curat llegint *Los trabajos de Hércules* i *Fuerza muscular*; neuròtics que s'han posat bons, passant els ulls per *Las trece noches de Juanita* i *Gustavo el calavera*; i molts s'han tret de sobre'l *spleen* entregant-se de tot cor a la lectura de *Rocamboles* i *Las astucias de Nic-Karter*.

Si bé dec fer especial menció d'una obra magna, strenue —còm diria mossèn Alcover,— que ella, de per sí, basta per a posar sà i robust al malalt desahuciat per tots els metges del món—si és que'l pacient té força de voluntat per a llegir-la tota;—aquesta obra, bàlceu per a totes les dolences i manantial inagotable de salut i vida, és la novela tràgica d'en Tamenaga Shunsuy, titulada *Los cuarenta y siete capitanes*.

Però ¿què són, aquestes maneres de curar, al costat de

L'OBSESSIÓ

- Diu que, un cop assassinat, ne va anar fent bocinets alxis...
- Sí que devia patir, pobre víctima!

l'inventada pel Doctor Broon, un metge de Xicago que eclipsarà, dintre poc temps, la fama del Doctor Munyon i serà més popular que en Max Linder?

El sistema terapèutic del Doctor Broon és l'última paraula de la ciència. Per a ell les farmacies tindran de fer vaga forcosa: aigua, i solsament aigua basta, al dir d'ell, per a curar una disenteria; aigua, i solsament aigua, n'hi ha prou per a curar un tifus. La seva clínica, visitada diàriament per gent de tots els punts del món, està situada en les afores de la gran ciutat, amb un grandios camp de sports i grans sales disposades per a dutxes, banys i massatges. «Aigua i exercici», aquest és el lema del citat doctor yankí.

Per a curar el reumatisme, així de les extremitats toràciques com de les abdominals, el medicament més indicat és el massatge i l'esgrima, joc de pilota, tirar la barra o bé un canó; per a un malalt que's queixi d'ataxia, se li ha de receptar una bicicleta; a un neurastènic, el *foot-ball*, i afegeix que d'aquesta malaltia n'ha curat a mils.

Desde que he llegit el prospecte del Doctor Broon, al passar cada vespre per davant de Canaletes, i al veure aquells agrupaments d'aficionats al sport que priva, em dic «Aigua i exercici», i, aixecant un xic el cap, veig, en lletres fetes amb bombetes elèctriques, el partit de *foot-ball* que's farà el pròxim diumenge, i les excel·lències de l'aigua *Imperial*, i dic: «Feliç consorci i feliç idea, la de l'amo d'aquest kiosc, acullint, sense saber-ho, l'última paraula de la ciència mèdica «Aigua i exercici», i després contemplo les discussions que's tenen en aquell lloc d'esbarjo, casinet a l'aire lliure en un dels punts més centrals de Barcelona, i sento parlar d'en Massana, d'en Reñé, del *Padre* de l'Amecha, d'en *Poli*, i aquí uns fan tercerilles, i allí, altres, se donen un

cop d'espatlla, i és que comenten pràcticament els incidents de les lluites passades; lluites en les quals, si bé hi han vençuts i vencedors, tots guanyen, oxigen per als pulmons i força muscular, i penso: «¡Quants n'hi havien d'haver, de neuròtics, entre aquests que avui sembla que vénen salut! ¡Ditxós invent el del Doctor Broon!».

Sí, senyors, el *foot-ball* és el joc més democràtic que ha existit, i dic democràtic perquè l'uniforme és de poc cost, i perquè lo mateix se celebra en camps on s'hi han gastat pocs diners en jornals per a arreglar-ho, com en llocs fets *ad hoc*, que han costat moltes mils pessetes.

Sortiu per les afores de la nostra estimada urb, els diumenges al matí i a les tardes, i veureu braus i entusiastes joves que, després d'haver passat la setmana dins els despatxos i tallers, esperen el diumenge per a posar-se el *jersey* i calçar-se les botes de gruixudes soles, i s'entrenen, i estudien jogades, abandonant les *cargas*, per a jugar, fiant-se més de l'intel·ligència que de la força dels muscles de les cames. I és que en el *foot-ball* val més l'astúcia que la força, finalitat que'l distingit poeta italià, Sem Benelli, ha sabut demostrar admirablement en la seva aplaudidíssima tragedia florentina.

Sí, l'astúcia és una arma que deu dominar el bon jugador per a enganyar al contrari; també necessita bona cama, perquè, en un obrir i tancar d'ulls, els davanters se'n van, ja a les portes d'un bàndol ja al lloc que'ls hi correspon, privant d'aquesta manera que la pilota entri a *goal*, i necessiten vista, molta vista, per a saber defençar el lloc de més perill. El *foot-ball* no és un joc essencialment físic, sinó que també és intel·ligent. I això casualment ho defensava, l'altra nit, un entusiasta admirador d'aquest nou sport.

—Mireu—deia,—l'elegància del joc desenrotllat pels suïços i els belgues, per alguns *teams* anglesos i francesos, i compareu-lo amb els dels nostres espanyols, i veureu com aquest refinament que jo demano, el tenen els de fóra; doncs és el que'ns fa falta: finura, elegància, chic...

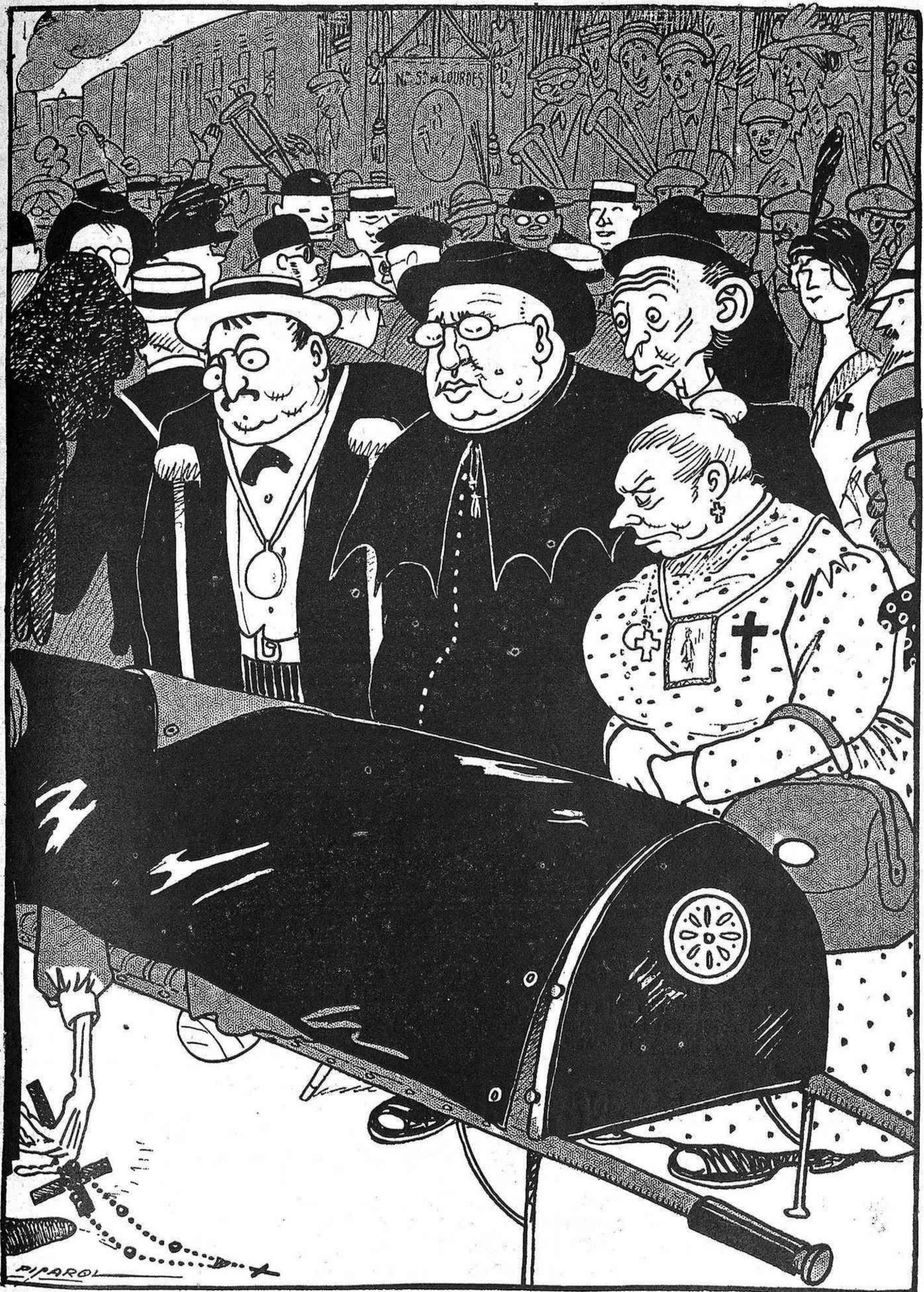
—Sí, vaja—va dir-li un,—les característiques d'una estrella de cafè-concert.—

I a continuació ens feia saber que'l *foot-ball* és un dels sports més simpàtics i més engrescadors que tenim, i que serà, amb el temps, l'espectacle que donarà la *puntilla* a les «corrides» de braus. I així, entusiasmant-se, afegia:

—El dia en que les nostres damiselles i la classe mitja freqüentin els camps de *foot-ball*, aquell dia començarà la desbandada dels tauròfils, perquè l'art d'en Pepe Hillo i Cúchares và de baixa i el sport recomanat pel Doctor Broon als neurastènics s'extén, i vindrà un dia en que cada taller i cada casa de comerç tindrà el seu *team*, i si avui llegim «Madrid contra Barcelona», «Català contra Espanya», aleshores veurem «Arumí-Garí contra Marsans-Rof», «Baseda contra Salat», i altres anuncis per l'estil, anuncis que més prompte semblaran de competència mercantil que *foot-ballística*.

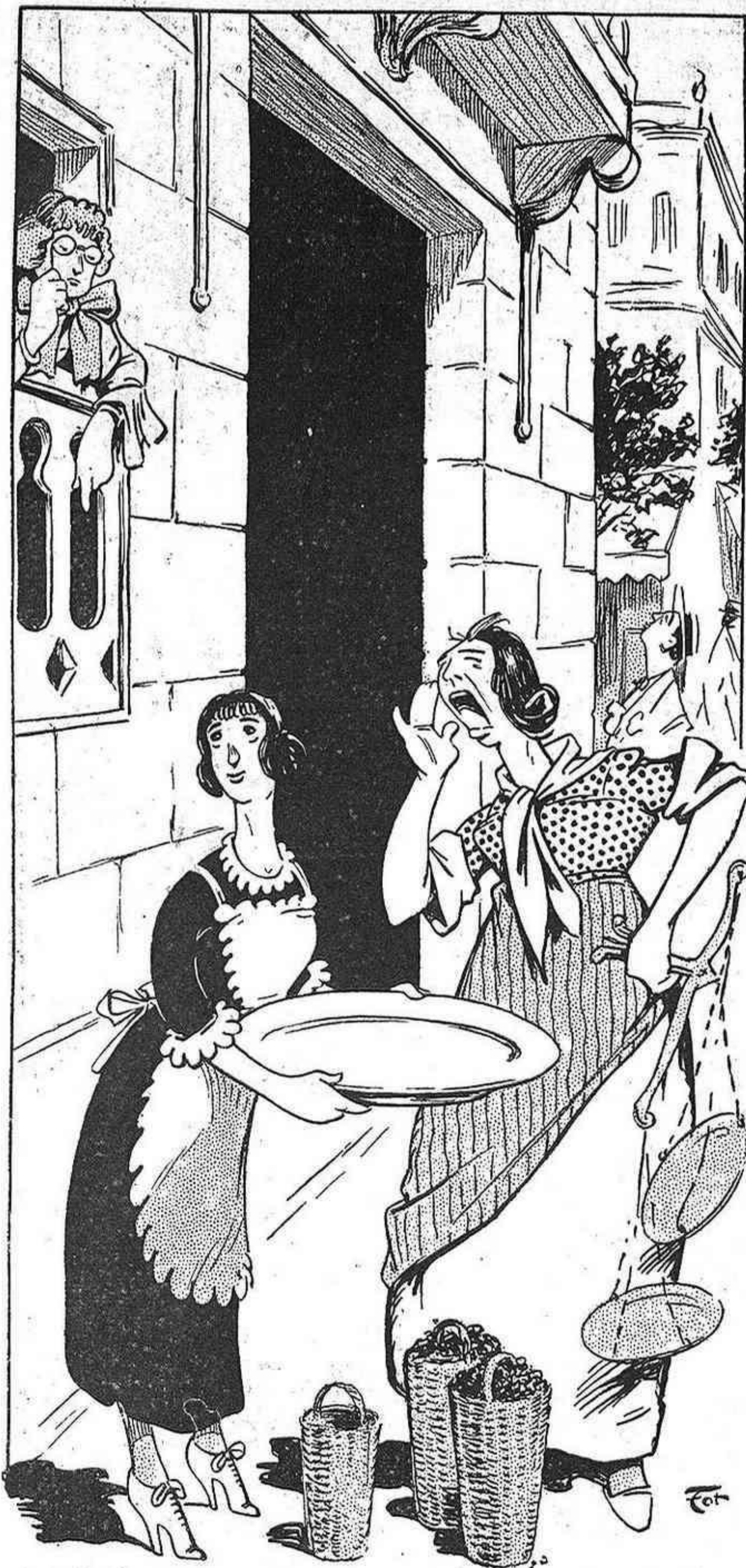
PLIM

PEREGLINS A LOURDES

— Vol dir, mossen Benet, que no's morirà abans d'arribar a Lourdes, aquet malalt?
— No pot ésser això, dona... No veus que té bitllet de «ida y vuelta»?

FRUITA DEL TEMPS

La maduixaire:—Iiii... maduixes!... Baixeu, que van a quaranta!

La senyora del balconet:—Si t'ha de fer bona balançada, que te'n posi deu cèntims, que ja'ls hi pagarem demà.

DAVANT D'UN SANATORI

No hi hà res més punyent, per a l'esperit ditxós d'un home sà, que contemplar en plena primavera a un físic en plena joventut: un pobre malalt d'aquests que a la flor de la vida ho han perdut tot, menys la confiança de millorar la salut; que's deixen portar, il·lusionats, al cim d'una muntanya, per a respirar l'ambient pur, quan ni un petit alè d'aire els resta dintre'l séu pit pantejant!

Aquesta dolorosa visió va frapar-nos, un d'aquests dies, a Vallvidrera. En l'ampla terrassa d'un coquetó *chalet* a

quatre vents, de cara al Vallès, hi havia, enfonsat més que ajagut en un silló de palla, un jove d'uns vinticin anys, demacrat, ullerós, víctima de la tuberculosi; terrible enfermetat cada dia més *popular* a Barcelona.

A l'entorn del malalt tot era vida: flors badades al sol, aromes fortes de romaní i farigola, i insectes brunzidors. En ell mateix tot era mort: la respiració descompassada i fadigosa, la tosseta fonda i seca, els llavis sense color...

De cara a la posta, el desditxat jove somreia amb infinita malinconia, com si vegés una irònica burla en la gentil ofrena de la naturalesa, al brindar-li una força de salut i una exuberancia de vida que arribaven massa tard. Els séus ulls, apagats i tristos, tant aviat se dirigien al lluny, per a dellectar-se amb la moradencia silueta del Montserrat, com per a perdre's en el verd fosc de les muntanyes properes.

Instintivament, plens de pietat, vàrem desviar l'esguard del dolorós espectre, i com cercant una compensació de joia, vàrem guaitar cap a un altre cantó de la serra veïna.

Mai ho haguessem fet!

Els nostres ulls varen topar-se amb un magnífic i sumptuós edifici, enclavat al mig mateix de l'enlairada pineda. L'edifici, que s'alçava arrogant i majestuós, no era altre que'l nomenat «Sanatori per a tuberculosos».

La visió d'un pobre malalt va agegantar-se a l'envista de mils i mils de malalts.

Aleshores ens varen acudir unes quantes reflexions sobre aquest hospital tristíssim, benèfic casal per a calaveres automates, que fa molts anys s'està construint i del qual ningú sembla saber-ne una paraula. I a les nostres escèptiques reflexions, contestava un amic, veí de Vallvidrera:

—Les obres han començat ara, de nou; però molt a poc a poc. D'ensà que un aixerit *higienista* va fugir amb tots els quartos de la caixa de la societat, l'edificació restava entretinguda; però ara sembla que torna a haver-hi diners.

—Es a dir que l'inauguració aviat serà un fet?

—Així ho diuen. Però fan un disbarat. Vallvidrera no té el clima apropiat per als físics; la prova és que, tots els que vénen a refer-se la salut, es moren. Els nostres higienistes varen bastir un superb sanatori, en mig d'un hermós bosc de pins; però no's vàren ficar en que aquells pins eren bords, dels que no fan pinyes ni tenen abundancia de reïna. Els nostres benèfics anti-tuberculosos varen muntar una bonica casa de salut al cim d'una magnífica muntanya, sense adonar-se de la boirina que l'envolta cada jorn i a totes hores.

—Voleu dir?

—No ho dubteu. Això, més que un sanatori, serà un cementiri. Ja veureu com amb el temps me donareu la raó. Mentre els savis metges nord-americans estaràn fent la gran propaganda pel *suero* victoriós que acaben de descobrir, i mentre les dames d'aquí seguiràn dançant i fent festivals en benefici dels tuberculosos, els nostres malalts aniràn morint-se al cim d'unes muntanyes molt sanitoses, sí, i molt indicades per a segons quines enfermetats; però tot sovint cobertes d'una mena de boira que no és possible dongui vida a cap pulmó tarat.

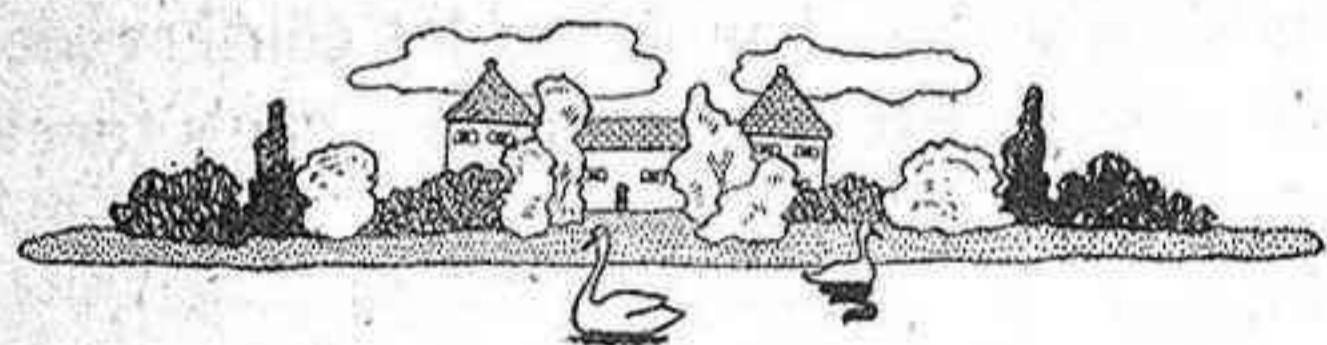
—Doncs, vós creieu que la flamant torreta, destinada als malalts, s'ha de deixar enrunar, o transformar-la en *merendero*?

—Tant com això, no. Si no serveix per a uns, servirà

per a altres. Si aquests indrets no tenen condicions per a les vies respiratòries, segurament les tindran per a les vies digestives.

—Així rai, doncs, si no podem portar-hi les víctimes del bacil·lus de Koch, pot-ser ens serveixi, a no tardar gaire, per a dur-hi les víctimes de l'aigua de Dos Rius...

PEPIS

Del jardí dels humoristes

LA BICICLETA

M'estava assegut, tot solet, a la «Maison Dorée», en una de les tauletes que hi han a l'acera d'enfront d'aquest establiment, quan, de lluny, vaig notar que venia en Palaudaries, condeixeble meu, xicot aixeric i intel·ligent, però un barrut desvergonyit en tota l'extensió de la paraula.

Convençut de que passaria sense veure'm, vaig girar-me d'espatlles, fent el distret, guaitant expressament cap a un altre cantó.

No va valer-me l'estratagema. Ell ja se'n havia adonat, de mi, i, donant-me una forta patacada a l'espatlla, va dir-me, joiosament:

—Hola, Jan! Ditxosos els ulls que't veuen!

—Ets tu, Palaudaries?— vaig dir, dissimulant.—Sèu, home, sèu.—

Tenia l'aire tant francot i semblava tant sincerament ditxós de retrobar-me, que la meva repulsió envers ell va mimvar desseguida.

—Es preferible—pensava—estar-se dèu minuts en companyia d'un poca-vergonya que sàpiga xerrar i et distregui, que aguantar la lata d'un patós bon home. Amb el primer, cordant-me l'americana, estaria llest; en canvi, el segon, m'acabaria la paciència.—

I, encarant-m'hi, vaig dir-li:

—Vols pendre alguna cosa?... Demana.

—Pssè!... No'n tinc cap necessitat. Però, vaja, un parell de sandwiches i un canet, molt serà que no ho faci passar.

—Sembla que t'engreixes.

—Massa, home; massa!... No me'n parlis!...

—An a tu et convindria anar en bicicleta.

—No espero més que l'ocasió de provar-ho. T'ha anat bé an a tu?

—Ja ho crec, home!

—Oh, noi! Es que tu tens una màquina molt bonica.—

I, al dir això, en Palaudaries va alçar-se tot determinat, i, dirigint-se al caire de l'acera, va posar-se a examinar detingudament la brillant bicicleta, que estava apoiada en un fanal.

—Es de marca acreditada, aquesta. Fa cara d'anar molt lleugera. Me permets que la probi?

—Tu mateix...

I en Palaudaries, posant un peu al pedal, va fer córrer la

màquina unes quantes passes; després feu un salt, quedant muntat com un cavaller ensinestrat.

Xano xano va donar dos o tres toms per davant de l'estació de Sarrià, i tot d'un cop va emprendre tant vertiginosa marxa, carrer de Fontanella avall, que semblava que'ls dimonis l'empaitaven.

I no l'he vist més.

Ja veieu si tinc motius al dir que en Palaudaries és un barrut amb tota l'extensió de la paraula.

Perque, així com aquella bicicleta era d'un senyor de la taula del costat, que estava distret llegint el diari..., també podia ésser meva!

JOAN PRAIRIAL

A CA L'ADROGUER

—Tampoc li ve bé, avui?

—Sí, pero us heu d'animar a pessigar-me les minyones. An aquesta casa, qui no grapeja, no cobra.

CRISIS

Ans que tot, dec fer-te present, amable llegidor, que, tot i essent persona desarreglada, formo part d'una família d'ordre i que paro en un pis cèntric, ben amoblat i dotat del corresponent servei.

Cap matí, fins avui, a l'hora de consuetut, havia deixat la Maria—la Marxa és la cambrera—de picar a la porta de la meva cambra solitaria, per a fer-me present que eren les nou.

Mai de la vida m'havia trobat sense aigua en la palangana ni sense tovallola en el séu lloc.

Mai m'havien faltat els ous ferrats, la truita a la francesa, la costella a la brasa o el ronyó a l'anglesa, amb lo qual acostumo a lloar a Déu, en les seves obres, tot just deixondit per l'aigua i aixugat d'aquesta.

Avui, sí. A casa estem de crisis.

El ministeri, format per la cuinera, la cambrera i un xicotet que obre la porta, ha presentat la dimissió.

Jo no'n sabia res i... fumuda!

M'he despertat quan cantaven els porcs.

Miro el rellotge.

—Carai!... Les onze!—

Salto del llit, vaig per rentar-me i no trobo aigua. Crido. La meva angelical germana'm respòn, desde'l llit, que, si vull, me renti a la cuina.

Així ho he fet, ficant repetidament el cap dintre'l gibrell de rentar l'enciam.

Quan ja estava nèt m'he emmascarat amb la paella i he tingut de recomençar l'operació.

Després he fet present que'm corria la rateta pel ventre, i m'han dit, per resposta, que l'interina no havia tornat encara, i que, si tenia gana, anés al cafè, a la fonda o a la taverna.

Encara he hagut d'obrir la porta al carboner i acompanyar-lo a la cuina, i després a un client del meu germà i donar-li excuses més embusteres que jo mateix, que ja és molt dir.

I cap al carrer.

A l'ésser-hi, em recordo d'allò de la taverna, i entro en una d'elles, per a veure d'esmorzar.

He menjat popets amb all-i-oli i cap-i-pota amb salsa.

Després m'ha vingut una ardencia, que semblava com si mitja dotzena de gats m'esgarrapessin el ventrell.

Figura't com estaria jo, que no n'havia tastat mai!

M'he hagut de beure un sidral.

Arribo a casa, a l'hora de dinar, i, demane'n de desgracies!

Truita cremada.

Carn agafada.

Sigrons crusos i durs.

Pèsols com balins.

Llus igual que bacallà.

I lo demás, per l'estil.

He protestat; però, inútil.

Sort de que a baix hi hà un colmado, i, en el colmado,

conserves i botifarres.

I allí ens tens a tots, obrint una capça de sardines i fent un fuet a troços.

La mamá m'ha dit que sí, que canviava el ministeri.

Que siga ben aviat, perquè's llits estàn per a fer.

I, sobre tot, que pugim els lliberals; vull dir, les lliberales; perquè a casa, fins avui, han manat les conservadores.

Figura't que teniem una cambrera que's tancava totes les nits dintre la cambra.

Reaccionaria!

MONI

GLOSARI

DEL DARRER CRIM

Entre tot lo que s'ha dit del probable assassinat que haurà fet el capità Sánchez; entre aquest neguit d'«informació» que desenrotllen els periòdics, cercant més víctimes per a anar al pal, per a després fer-ne un article contra la pena de mort; entre aquest neguit del públic, cercant emocions en forma d'òssos, hem vist un article que'ns ha corprès. Aquest article el firma en «Taf» en La Correspondencia de España. No parla dels assassins. No cerca òssos. No més cerca víctimes. I, encara que molts ja l'hauràn llegit, volem copiar-ne alguns fragments, perquè són dignes de copiar-se.

Diu així, un fragment de l'article:

«En la mísera vivienda del capitán Sánchez, jeroz ó loco, malvado ó imbécil—lo que él sea, que no alcanza la inteligencia humana á definirlo,—cuatro criaturitas inocentes, cuatro pobres huérfanos, cuatro infelices, que purgarán en lo futuro delitos que no cometieron, sentían hambre de pan y de cariño.

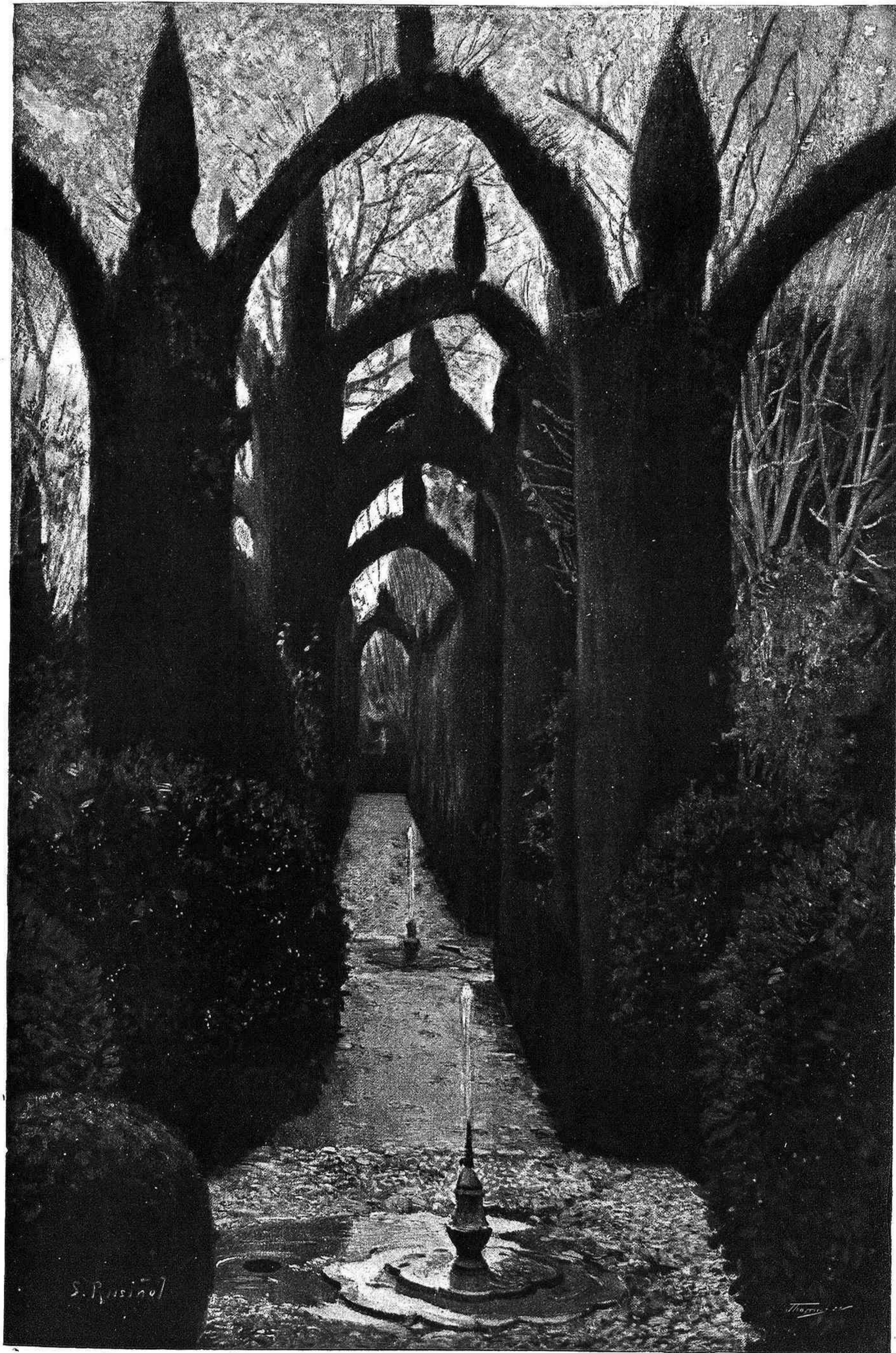
»Tres niños y una niña—¡pobres desamparados, culpables del delito de nacer!—acurrucábanse en el oscuro cuartucho donde tal vez se planearon crímenes horrendos, donde quizá han soportado, silenciosos y dóciles, el martirio de muchos días de miserias y de palos.

»Los cuatro hijos infortunados del capitán Sánchez han vivido estos días de la caridad de dos ó tres almas piadosas, y ayer, sin fuerzas, tristes y desesperanzados, al abrir los ojos á la vida, tumbáronse en montón, en otro montón de despojos humanos.

»Fué necesario que dos hombres curtidos en menesteres de guerra pasaran junto á ellos para que la imbecilidad social se enterase de tamaña desdicha.

»Horas y más horas, días y más días nos hemos pasado en el examen de esa tragedia repugnante, en que todos los vicios juntos han hecho su triunfal aparición...

»Y esos cuatro niños, silenciosos, destrozados para siempre, hundidos en el lodo de unas existencias miserables que ellos no labraron, han oído nuestras acusaciones y nuestros anatemas, han escuchado la relación infamante de los crímenes incestuosos y sangrientos que se imputan á su padre, han subido con los pies des-

S. Rusiñol

Morales

△
1913

LA SERPETA

—Serà tant incestuosa com vulguin, però el cas és que an ella la retraten a tots els diaris i en totes les posicions!...

calzos y sangrando, hasta la cumbre del monte en que se alza un patíbulo...»

«En las tinieblas de ese hogar sin madre, sin hermanos, sin honor y sin comida, ¿qué habrán pensado las pobres criaturas?».

«Si mañana brotaran en esas almas gérmenes de crimen, ¿a quién íbamos á acusar? ¿Qué medios les dimos para defenderse? ¿Qué protección les dispensamos para que se preservaran de la perversidad?».

«Parece increíble, asusta pensarlo y mucho más verlo prácticamente, que en nuestra sociedad, así como existen instituciones para el salvamento de naufragos, y para aislar los incendios, y para apartar del vicio á las muchachas pecadoras, no exista organismo alguno que actúe en estos casos».

Nosaltres hem pensat, tot llegint les nobles paraules de l'article, que sí que n'hi hà de salvament per a aquests naufragos de la terra. A Barcelona en tenim un, dirigit o paternitzat pel nostre Pare Pedregosa.

Aquest home, que és més que un sant, és un home, és un cas, és una àncora, és una gran ànima, si hagués pogut ésser a Madrid, hauria anat a aixoplugar, en el séu mantell de bondat, a aquests tres infants desvalguts

i els hauria conduït a la seva «Casa de Familia».

Pot-ser un cop allí, per mancar-li la protecció oficial, tant esplèndida quan se tracta d'aixecar un burot del partit, no li haurien pogut donar un trist catre; però ell els hauria donat quelcom més: els hauria donat lo que no tindran mai, aquestes sobres del crim que s'obliden quan ja no produeixen; els hauria donat la confiança en les forces de sí mateix, l'idea de l'honradesa propia; un aic d'amor, d'aquest amor que fa que'ls homes siguin bons, perquè estem segurs d'una cosa: l'home que arriba a criminal és que no ha trobat ningú que l'estimi.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

TÍVOLI.—Després de l'estrena de «La presidenta», ha vingut la de la sarçueleta «Asalto á las damas».

Té un acte amb tres quadros, i d'ella'n són autors els senyors Aguado i Frutos, per la lletra, i en Vives i Esquerrà, per la música. Aquesta va agradar bastant, per tractar-se de motius fàcils i lleugers, ben instrumentats i de melodia delicada. El llibre no va tenir tanta sort, per manca d'assumpte interessant; però es recomana el diàleg, que és polit i força literari, així com també s'ha d'alabar l'intenció dels autors, al fugir de l'esqueixat gènero chico i de les pallaçades i pornografies insubstancials.

L'interpretació, molt discreta.

—Segueix representant-se amb èxit «La fierecilla», i, com atracció, la gentil *Argentinita* continua lluint les seves gracies, que no són poques.

EXPOSICIÓN CANINA

—Dispensin... Aquests gocets, són mascles o femelles?
—No sabríem dir-li. A nosaltres, el sexe ens és indiferent.

— Per a aquesta setmana estava anunciada l'estrena de «El dominó lila», que a l'hora present no sabem encara quin dia anirà.

NOVEDADES. — Com anunciàrem en la passada revista, la companyia de l'Enric Borràs va despedir-se, després d'haver-se celebrat el benefici d'aquest, qual funció va resultar un aconeiement, tant pel nombre d'espectadors com per l'entusiasme que despertà l'interpretació de la genial «Terra baixa».

Els dos eminents catalans, Guimerà i Borràs, se vegeren obligats a parlar, per a apaivagar els aplaudiments i els visques.

Ara, la companyia del gran actor català ha anat a fer una curta *tournee*, i sembla segur que en el pròxim mes de Juliol tornarà a funcionar en un dels nostres principals teatres, augmentant el repertori amb algunes obres d'autors de la terra.

Amén.

— Amb dues estrenes, «Sin palabras» i «Madame Pepita», va debutar la companyia del teatre de la Comedia, de Madrid.

«Madame Pepita» és una discreta comedia del discretíssim comediògraf Martínez Sierra. Té tres actes molt ben cuidats, en el sentit literari de la paraula, i agrada al públic tranquil·let, enemic de les sotragades dramàtiques i de les fortes emocions.

Una serie de tipus ben observats, més plens de simpatia que de fermesa i novetat, parlen i es mouen a l'entorn d'una acció enginyosa, però sense cap mena de transcendència. La comedia triomfa mercès a això: a l'habilitat artística de portar la trama a un terme prudent de complacència i a la tasca de l'escriptor que procura entretenir amb hermoses frevoletats. En Martínez Sierra sembla que escrigui damunt de paper de color de rosa perfumat amb aromes de jardí anglès.

Entesos?... Entesos.

Abans de l'obra va estrenar-se la joguina «Sin palabras», dels Quintero. Es un de tants passatemps escènics que, sense pecar de mansos, sedueixen al públic solsament per obra i gracia de l'interpretació.

La companyia, en general, va satisfer als més exigents, car

presenta uns admirables conjunts i posa i vesteix les obres amb una cura digna d'aplaudiment.

Varen distingir-s'hi, sobre tot, les senyores Alba, Pérez Vargas i Palou, i els senyors Bonafè, Mendiguchía, Asquerino i Romea.

LÍRICO. — Amb les funcions del diumenge va despedir-se del públic paral·lelístic la companyia regional valenciana que aquí treballava amb èxit.

BOSQUE. — El professor James Mapelli, de retorn de Madrid, on ha triomfat tant o més que a Barcelona, donarà, la setmana entrant, una curta serie de funcions en aquest teatre de la popular barriada graciencia.

NOTES DEPORTIVES

BOXEIG

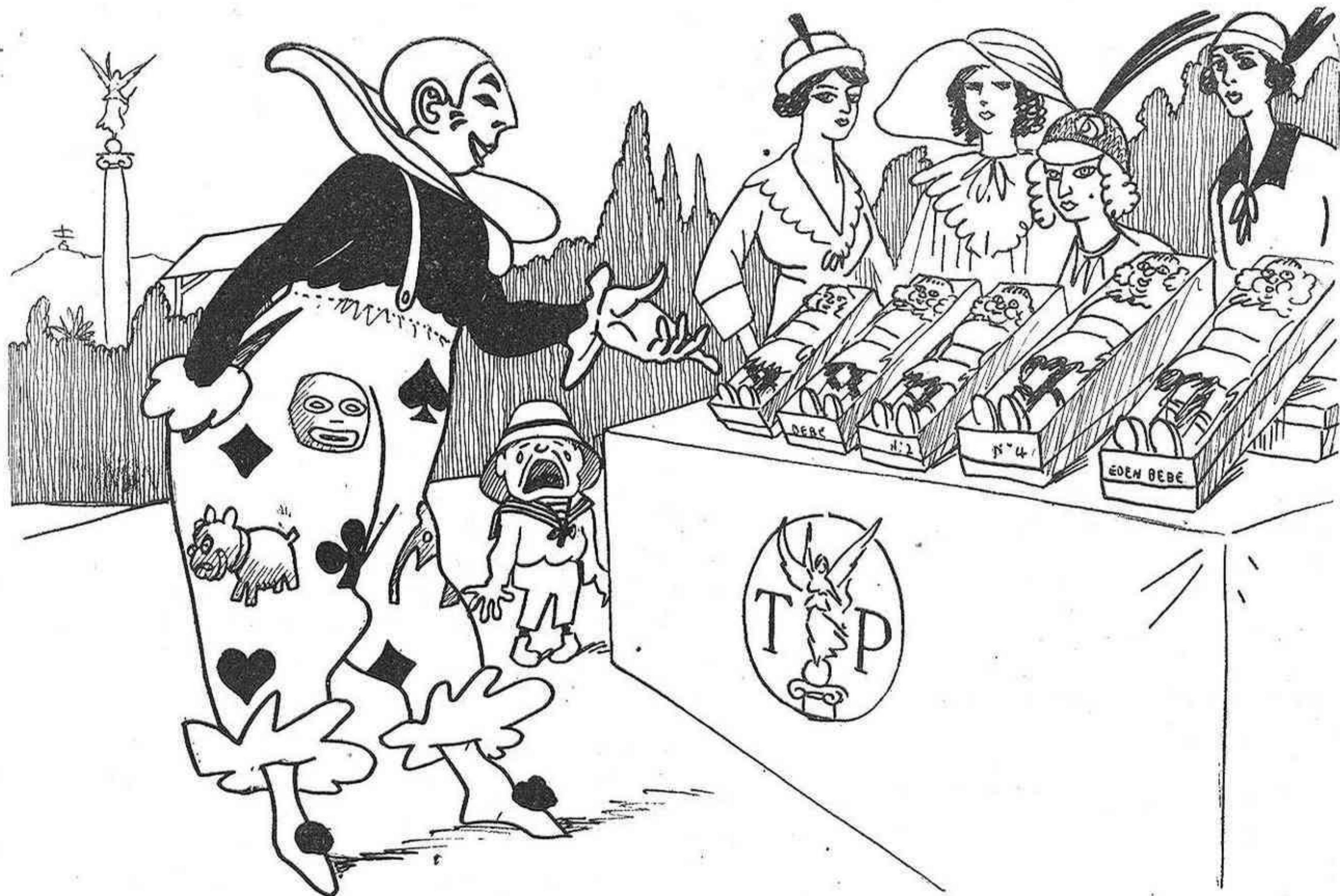
El passat dissabte varen seguir en el «Club Pugilista» els *matches* eliminatoris del campionat d'Espanya.

En *pes ploma* l'Armengol va vèncer an en Despujol i en Grau a l'Agell. En *pes mitjà lleuger*, en el primer *round* entre en Levista i en Puig d'Ametller, en Puigva quedar *knock-out*, rebent el seu company molts aplaudiments.

En l'assalt celebrat entre en Joanes i l'Armengol, el primer va abandonar la lluita.

En Boavide, més tard, en un altre combat, guanyà an en Martínez, mereixent pel seu jòc correcte i elegant forts aplaudiments de la concurrència.

En el *pes mitjà* lluitaren l'Artero i en Veciano, essent aquest

PIERROT A LA TÓMBOLA DE NINES

—Quina llàstima!... Tant maques... i tant plenes de serradures!

AL RESTAURANT

- Vol un tall de filet, una costelleta a la brasa...?
 —No! Res de carn. Es massa fresc, encara, això del crim sensacional.

assalt molt competit. El jutge va anular-lo.

Fòra de concurs, al final, varen lluitar en Pomés i en Prat, abandonant el segon la lluita, per no estar en condicions de batre's amb el seu contrincant, que és un fort boxejador.

La vetlla va resultar interessant, i el públic quelcom *apassionat*, per no dir altra cosa.

FOOT-BALL

El partit celebrat el diumenge en el camp de l'«Espanya», entre aquest equip i el de l'«Español», va acabar com el rosari de l'aurora.

Nosaltres ja ho havíem previst, però, amb el temps que feia; tenfem l'esperança de que la pluja refrescaria les sangs.

Un jugador moll i un públic que's mulla, mai tenen el mateix humor de brega que quan fa bon sol; no obstant, l'escàndol fou enorme. Si no arriba a ploure, qui sab lo que hauria esdevingut.

El partit, començada la segona part, va interrompre's a trompades, retirant-se del camp els de l'«Español», protegits per la policia.

L'escola de jòc, que d'un quant temps ensà desenrotllen

l'«Español» i l'«Espanya», i l'apassionament dels seus partidaris, és la causa d'aquests deplorables espectacles.

El *foot-ball*, així, té totes les apariències d'una festa selvatge, en lloc d'ésser un deport civilitzat. Que la brutalitat no és necessaria, per a guanyar partits ni per a fer-los interessants, ens ho han demostrat els fortíssims equips estrangers que han vingut a jugar a Barcelona.

Si no's vol matar de mala mort el *foot-ball* a casa nostra, és precís que'l públic i els jogadors facin un esforç, procurant mantenir-se en els límits que la correcció exigeix, de lo contrari es farà impossible, com ja ara gairebé ho és, tota lluita entre'ls clubs locals de forces igualades. I això és molt trist.

ESQUELLOTS

Tota persona que adquireixi el present número de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, té dret a un suplement-regalo consistent en una magnífica reproducció d'un dels maravillosos quadros «Jardins d'Espanya» de'n Santiago Rusiñol.

L'expressat suplement, completament gratuït, vá inclòs en el número; en son defecte, els compradors, a l'acte d'adquirir-lo, deuen reclamar-lo al venedor.

Com que's tracta d'una veritable obra d'art que val la pena de guardarla, sapigan nostres llegidors que al «Bazar de la Union» carrer de l'Unio núm. 3, encuadraran ditas lámines al preu d'una peseta.

Còm se veu que tots plegats ens en fumem d'això de la política!

Per a celebrar l'èxit del jove Salvatella en el Congrés, varen reunir-se en fraternal àpet una colla de polítics, republicans i catalans molts d'ells.

Allí hi havia en Junoy, en Moles, en Zulueta, l'Agulló (a) Pol, etc., etc.

Mai dirien qui presidía tant escullida reunió.

El Gallo.

Ja estic veient l'hora dels brindis.

L'un per la llibertat.

L'altre per l'instrucció.

El de més enllà perque tots siguem germans i anirem tant bé.

I a la fi, aixecant-se el Gallo, dient:

«Brindo pa que cigas pazando e muleta á toos los monárquicos con el aquel de esta tarde».

En Junoy l'abraça.

En Rusiñol i en Bagaría riuen.

DIUMENGE vinent, dia vuit, se celebrarà a les «Arenas» una gran «corrida», organitzada per l'aristocràtic «Círculo Ecuestre».

Diuen que serà cosa bona i que deixarà als aficionats amb un pam de boca oberta.

Nosaltres, acèrrims enemics de les banyes, no donem el braç a tòrçer.

Per ara, lo únic digne d'ésser admirat, de la «corrida» del diumenge, és el magnífic cartell anunciador de la festa, excellent obra d'art, feta a varies tintes.

És una admirable mostra de tipografia que fa honor als tallers dels Successors de A. López Robert.

LA custodia de la Catedral acaba d'heredar del difunt versaire Ubaç i Vinyeta una magnífica englantina d'or.

Heus-aquí un lligam més per a fer eternals els llaços, que ja existien de temps, entre la nostra poètica festa dels «Jocs Florals de Canprosa» i el clero.

Encara que'l clero, avui, molt més que les englantines prefereix els cabacets plens de lliures esterlines.

EN un atentíssim B. L. M., el representant de la sucursal a Barcelona de la *Sociedad de Autores Españoles*, don Joan Eugeni Morant, ens comunica haver pres possessió del seu nou càrreg, que estava vacant per la recent defunció del senyor Iglesias, i ens ofereix les oficines, que continuen en el mateix local d'abans, passeig de Gracia, 78, baixos.

Agraim la finesa.

AMB aquestes calors prematures han vingut els diàlegs familiars de cada any.

Aquest que segueix ha sigut recullit per un amic nostre, en un interior burgeset de Barcelona.

Entre marit i molla:

—Noia, s'ha de començar a pensar en l'estiueig. És qüestió d'anar a la muntanya.

—Què vols que hi vagi a fer?... Si no tinc cap vestit.

—Ah!, si no tens... cap vestit, en comptes d'anar a la muntanya, anirem a una platja. Per a pendre banys no se'n necessita, de vestit.

ESTÁ plovent a bots i a barrals.

Un jove, que va amb paraigües, s'acosta galantment a una senyoreta que no'n porta.

—Senyoreta, me sab greu que's mulli així. Vol que l'acompanyi?—

Ella, morruda i mal carada, en lloc de respondre, apreta el pas.

—Digui, me permet que li ofereixi el paraigües?—

Ella... mutis.

—No sigui tant esquerpa, dòna!—

Com si ho digués a un maniquí.

—Dispensi; però... al veure-la tant mullada, ningú diria que fos tant *aixuta*.

HI hà el projecte de celebrar, pròximament, a Barcelona, una magna Exposició d'Indústries Elèctriques.

Llàstima que en Pich no continuï essent regidor!

Ara el tornarem a tenir al candelero.

Al candelero elèctric i a les ordres del bisbe, que ha sigut nomenat membre del comitè d'honor, i li faria omplir de bombetes el cimbori de la Sèu.

UN d'aquests dies, en la llista d'objectes recollits a l'interior dels tramvies, que's troben a disposició de les persones que acreditin ser-ne propietaries, hi consta un parell de lliga-cames.

Ja estem veient, la senyora que les ha perdudes, com s'ho compondrà per a acreditar la seva pertinença.

Deurà provar-se-les davant del senyor Foronda.

AMB motiu dels festivals wagnerians, celebrats al «Palau de la Musica», els *dilettanti* barcelonins han obsequiat a l'il·lustre musicògraf Joaquim Pena amb un llibre de firmes.

Mai com en aquesta ocasió pot dir-se que és un homenatge ben merescut, car tot-hom sab que en Pena és un home intel·ligent, de voluntat ferma, capaç de posar a una gran altura el bon nom de la Barcelona artística.

VAGUES

—Voleu fer el favor de treballar, com set diables?

—Ai, all... per què?

—Homes, perquè aixís jo no hauré de treballar tant...

EN Noel deu haver somrigut.

En la plaça de braus de Sevilla ha debutat un matador que promet.

De les dues feres que varen tocar-li en sort, la una varen tornar-la al corral i l'altra va matar-la... desde la barrera.

Això ja's va posant a tò.

Seguint així, aviat serà una comoditat per als torejadors; perquè podràn matar els banyuts desde casa.

Adoptant, per a la *suerte suprema*, el sistema Marconi.

PER les darreres noves, vingudes de la famosa Vila de l'Ós, sabem que'l *capitán* Sánchez no ha confessat encara el crim abominable que se li imputa.

Ja ho veuen.

I això que's tracta d'un home eminentment catòlic, que, segons diuen, li costa molt poc de confessar-se.

Però aquests se confessen més aviat amb els capellans que amb els jutges.

L'espiter celestial se'ns torna de la flamarada.

Les processons del Corpus, celebrades el diumenge passat a Sans, a Sant Andreu i a Sarrià, varen tenir un final desastrós, un epíleg de sainet, a causa de la pluja.

Els portadors de palis, els musics i demés concurrents blasfemaven igual que carreters, al veure la desconsideració del cel.

I això que l'aigua no podia ésser més ben intencionada.

La donaven per l'amor de Déu!

CÒM està l'art, cavallers!

Un artista—pintor, music, tant-se-val—va presentar-se, divendres passat, a l'Arcalde, senyor Collasso, amb la pretensió de que aquest li comprés un trajo.

—I l'Arcalde, què?—preguntaràn vostès.

—L'Arcalde, com és natural, va treure-se'l de sobre.

—El trajo?

—No; a l'artista. Un artista que en Collasso deu haver trobat impertinent i excèntric, quan no serà altra cosa que un pobre artista.

XARADES

I

Prima-dos, fruita molt bona
per qui li sol agradà;
tres-segona, el nom d'un poble;
tres-darrera, igual darà;
girades *quart-tres-segona*,
escriptor; *quart* musical;
poble català el *total*.

A. P. (a) Lo R. DE V.

II

Un pronom possessiu sé
que és *primè*;
els infants i el vell xacrós
fan *dos-dos*;
una fruita veuràs que és
el *tres-tres*.

Perque no cavil·lis més
vaig a dir-te la xarada:
es planta que molt m'agrada
el *primer*, *segon* i *tres*.

IGUAL MERO

III

La Teresa Mirinyacs,
de *segona-tres* ho es força,
i, d'ençà que la conec,
solament amb *tot* esmorza.

MELINDRÉS

TARGETA

RITA GALELLA

TIANA

Combinar aqueixes lletres, per a que diguin el títol d'una peça catalana.

EUDALD SALA

ANAGRAMES

I

No't serà *tot* de *total*
qui et porti al *total* del mal.

FREIXONS DE VILAFRANCA

II

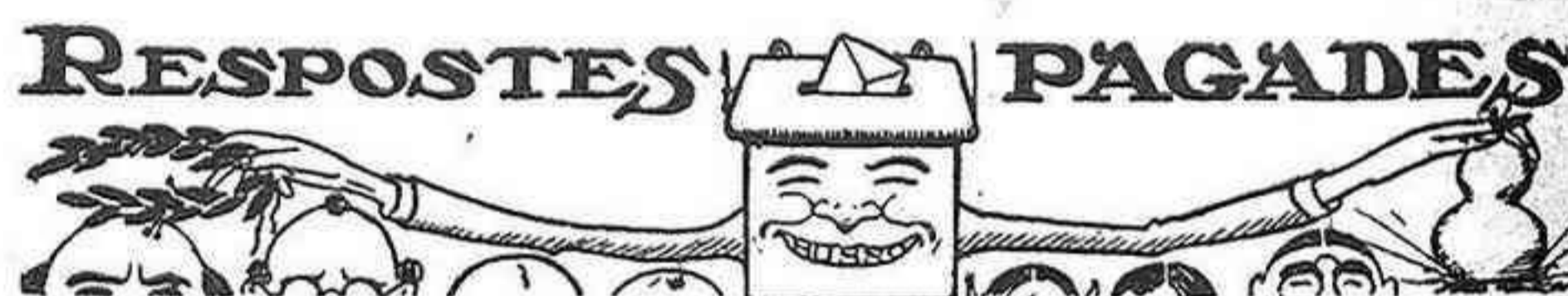
En *Tot*, en el mas de dalt,
total nous amb en Giralt.

E. LAPEDRA FÁBREGA

MUDANSA

Es tant *total* la *Tot*, amic Adrià,
que, quan se'n va a la fira,
per posseï una *tot* sempre delira,
i amb ella, a la *total* fins vol anà.

JOAN ANICH PUQUÍ

Josep Bernet Torras.: Aqueixos versos són més coixos que en Romanes. Respecte a l'altra, no és fàcil que 'l pugui servir, encara. Hi hà una plètor de estrofes poètiques en cartera!—Josep Brunet Mach.: Estaran molt be per a uns Jocs Florals de Cantristes, pero no per al nostre periodie que és essencialment humoristic i satiric.—Joan Aubert i Manent.: La xarada m'ha semblat aprofitable. Mirarem d'enquibir-la un día o altre.—L. F.: Home, no sigui impertinent; això no són dibuixos: això són ganes de fer perdre temps.—Pere Novell.: Ho sento, pero no'm serveix.—Ramiro Patrac.: No m'enredo, jo. Tot això, an en Marial, digui-li vostè mateix.—Joan Misteri.: Els manca aquella dificil facilitat que fa semblar ingènuo lo que no ho és. Això, apart de l'escassa novetat i la migrada punta.—P. T. (B.): Que si li vui contestar?... Esclar que sí. Deixar de fer-ho seria una manca de consideració. I la contesta és aquesta: Els versos que m'envia no poden anar ni amb patins. I sino, que jutgi el llegidor, per la mostra:

«Passada aquella nit, que'l cor anyora,
Els temporals ho han rotut tot ||Morbosos||
Mes, encar jo hi penso, de tant en tant...
¡Ay! hermosa ¡Era la nit de Sant Joan!»

M. Caldés.: L'assumpte no m'acaba de complaure. El trobo massa *papitesc*.—Giroflay.: Rebut i tantes mercès. Publicarem la segona, per ésser la més inactual.—Feliu Carcassona.: Tingui una mica de paciència, home!... Ja li varem dir «anirà un día o altre» I això no tanca cap compromís d'època, per part nostra.—R. C.: Les cantarelles tenen el gros defecte de no ésser ni prou bones ni prou dolentes. Amb mitges tintes no farem mai res.—Janet dels Mistos.: Deixi'm encendre.—Un amic de la Maria Lluisa.: «Que amigues tienes, Benito!» Ja li regalot!—Pensieroso.: El sonet necessita cròsses. I jo, li confesso, tinc massa feina per a entretenir-me a fabricar-les-hi.—Just Salou.: Ja fa bé de dir que'n prenguem la bona voluntat, perquè, fóra d'això, en els seus versos no hi ha pas res més.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

EDICIONS POPULARS D'EN SANTIAGO RUSIÑOL

Anant pel món. (2. ^a edició)	Ptes. 1	Els savis de Vilatrista.	Ptes. 1
El místic. (2. ^a edició)	> 1 (Agotada)	L'auca del senyor Esteve.	> 1
Oracions. Am música d'E. Morera. (2. ^a edició)	> 1	L'hereu Escampa	> 1
Fulls de la vida	> 1 (Agotada)	En Tartarin als Alps	> 1
Els Jocs Florals de Canprosa. (2. ^a edició)	> 1	La llei d'herència.	> 1
El bon policia.	> 1	Aucells de pas.	> 1
Monolegs.	> 1	La intel·lectual.	> 1
La bona gent.	> 1 (Agotada)	El redemptor	> 1
Tartarin de Tarascó. D'A. Daudet. (Quart miler).	> 1	Cors de dòna	> 1
El pati blau.	> 1	El Teatre per dins	> 1
El poble gris.	> 1 (Agotada)	Dol d'«alivio»	> 1
La mare. (3. ^a edició). (Quinzè miler)	> 1	El daltabaix	> 1
La «merienda» fraternal. (Quart miler)	> 1	El titella prodig	> 1
L'Alegria que passa.	> 1	La nit de l'amor	> 1
L'heroe.	> 1	Del Born al Plata. (Impressions de viatge).	> 1
Llibertat!	> 1	Port-Tarascó, d'Alfons Daudet. Traducció.	> 1
La fira de Neuilly	> 1	El pintor de miracles	> 1
		La Verge del Mar.	> 1
		El despatriat	> 1
		El triomf de la carn.	> 1
		L'illa de la calma	> 1

NOVISSIMA Ortografia Catalana Vocabulari Ortogràfic

segons les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans, ordenat i anotat per

A. ROVIRA I VIRGILI

Segona edició

Preu 1'50 ptes.

JULI VALLMITJANA

SOTÀ MONTJUIC

Ptes. 2

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Giro Múttu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificar. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

TRAGEDIES DE LA LLAR

— Mireu-se'l, el desvergonyit!... Enredat amb una donota, i escrivint-se en «esperanto», per a que ningú'ls entengui!...